

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำตำบลเบญจขจร ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเบญจขจร

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

- ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลีกรวม/การปลูกสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น
- ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย การทำหัวโขน เป็นต้น
- ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น
- ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น
- ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวประการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น
- ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ ศีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ โนรา เป็นต้น

- ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือ ตำรา ตำรับอาหาร งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

- ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ภูมิสังคม หมายถึง สภาพทางกายภาพ ลักษณะของพื้นที่ วิถีชีวิต ค่านิยม ความหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณีที่อยู่โดยรอบท้องถิ่นที่อาศัยอยู่นั้น ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละแห่งตามภูมิภาค โดยการพัฒนาเรื่องใดในท้องถิ่นนั้น ๆ จำต้องคำนึงถึงเรื่องภูมิสังคมอยู่เสมอ

- **สภาพทางกายภาพ** ตำบลเบญจขจร อยู่ห่างจากอำเภอคลองหาด ๑๐ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดสระแก้ว ๖๘ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๒๗,๕๔๐ ไร่ หรือประมาณ ๔๔.๐๖ ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ตำบลไทรทอง และตำบลไทรเดี่ยว	อำเภอคลองหาด
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลทับพริก	อำเภอรัฐประเศ
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ตำบลซัมมะกรูด	อำเภอคลองหาด
ทิศใต้	ติดต่อ	ตำบลคลองหาด	อำเภอคลองหาด

- **ลักษณะของพื้นที่ตำบลเบญจขจร** เป็นพื้นที่ลอนคลื่นสูง ๆ ต่ำ ๆ ลักษณะเป็นที่สูงเนินเขา น้ำท่วมเป็นบางแห่ง ซึ่งเดิมพื้นที่ตำบลเบญจขจรเป็นป่าดงดิบ โดยสรุปสภาพพื้นที่ตำบลเบญจขจร แบ่งลักษณะพื้นที่ได้ ๒ ลักษณะดังนี้

๑. ลักษณะพื้นที่ดอน จะใช้ปลูกพืชไร่และไม่ยืนต้น อยู่ทางทิศตะวันออกและทิศใต้ของตำบล ลักษณะพื้นที่เป็นภูเขาต่ำและที่ดอน

๒. ลักษณะพื้นที่ราบต่ำ จะใช้ปลูกข้าว ไม้ผล อยู่ทางทิศตะวันออกของตำบล

- **วิถีชีวิตของชาวบ้านตำบลเบญจขจร** ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านอพยพมาจาก จังหวัดสระบุรี ลพบุรี โคราช บุรีรัมย์ และอยุธยา สื่อสารกันหลายภาษามีทั้ง ภาษาไทยภาคกลาง ภาษาไทยโคราช ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาเขมร และภาษาไทยร่วมกับภาษาถิ่นอีสาน วัฒนธรรม และความเชื่อไปในแนวเดียวกัน ผสมกลมกลืน ไม่มีปัญหาขัดแย้งกันแต่อย่างใด ประชากรส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา อาชีพในพื้นที่ตำบลเบญจขจรส่วนใหญ่เป็นพืชสวนพืชไร่ พืชสวนที่สำคัญ ได้แก่ ลำไย ชมพู ปาล์ม และยางพารา ส่วนพืชไร่ มี อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลเบญจขจร อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

ประเพณีวันสงกรานต์ สงกรานต์ หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิมวันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้น ปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา "เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่ง ระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "บุริมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหา ปวารณา" คือวันที่ พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุกล่าวตักเตือนกัน ด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ฟังหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรรม กฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมี เพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลา นี้เรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลเบญจขจร อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

ด้านเกษตรกรรม

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑	นางเคียงขวัญ แรงสีบสิน	๒๐๔ หมู่ที่ ๑ บ้านน้ำคำ ตำบลเบญจขจร อำเภอคลอง หาด จังหวัดสระแก้ว	มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการทำ เศรษฐกิจพอเพียง การทำปุ๋ยหมัก การทำ ปุ๋ยชีวภาพ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้ที่ สนใจได้

ด้านอุตสาหกรรม

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑	นายธนากร รัตนชีวัฒน์	๒๔ หมู่ที่ ๑๐ บ้านน้อย เจริญสุข ตำบลเบญจขจร อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว	มีความรู้ความสามารถในการปรุงดิน ผลิต ดินสำหรับใช้ในการเพาะต้นกล้า ไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้กระถาง ไม้ผล พืชผักสวน ครัวทุกชนิด และรองพื้นปุ๋ยหมัก

ด้านการแพทย์แผนไทย

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑	นางเคียงขวัญ แรงสีบสิน	๒๐๔ หมู่ที่ ๑ บ้านน้ำคำ ตำบลเบญจขจร อำเภอคลอง หาด จังหวัดสระแก้ว	มีความรู้ความชำนาญในการใช้พืช สมุนไพรในการย่างไฟหรือการย่างยา และ สามารถถ่ายทอดให้ผู้ที่สนใจได้

ด้านอาหารถิ่น

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑	นางอำนวย เณลิศรี	๑๔ หมู่ที่ ๑ บ้านน้ำคำ ตำบลเบญจขร อำเภอลอง หาด จังหวัดสระแก้ว	มีความรู้ความชำนาญในการทำป้าสับ และการปรุงน้ำปลาร้า และสามารถ ถ่ายทอดให้ผู้ที่สนใจได้

ด้านอาหารพื้นบ้าน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑	นางดวงใจ มุ่งร่มกลาง	๗๔ หมู่ที่ ๒ บ้านห้วยไคร้เหนือ ตำบลเบญจขร อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว	มีความรู้ความชำนาญในการทำ ขนมจีน และสามารถถ่ายทอดให้ผู้ที่ สนใจได้

ข้อมูล ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2567

ค่าใช้จ่ายในการ เผยแพร่	ไม่มีการเผยแพร่	งบประมาณที่ใช้ในการ ดำเนินการ (บาท)	แหล่งงบประมาณ	จำนวนคนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม			ช่วงอายุผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม		
				บุคลากรภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ (คน)	บุคลากรภาคเอกชน/ ประชาสังคม (คน)	ประชาชนทั่วไป (คน)	เด็ก/เยาวชน (อายุไม่เกิน 25 ปีบริบูรณ์) (คน)	ประชาชนทั่วไป (อายุ 25-60 ปีบริบูรณ์) (คน)	ผู้สูงอายุ (อายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) (คน)
		25,000.00	ตามข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปี 2566			40	5	35	
		69,960.00	ตามข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปี 2566	46		150	56	120	20
		80,000.00	ตามข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปี 2566	60		200		60	200
		10,148.00	ตามข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปี 2566	58				58	
		5,000.00	งบลงทุนส่วนตัว						
		100,000.00	เงินลงทุนส่วนตัว						
โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ใด ๆ ทั้งสิ้น		5,000.00	งบลงทุนส่วนตัว						
		5,000.00	งบลงทุนส่วนตัว						
		20,000.00	งบลงทุนส่วนตัว						